

بسم الله الرحمن الرحيم

آسیب شناسی روابط دختر و پسر و راهکارهای فردی و اجتماعی و فرهنگی آن در اسلام

مریم مرادی^۱

چکیده

روابط دختر و پسر در جامعه های امروزی با چالش های متعددی مواجه است که می تواند به آسیب های فردی، اجتماعی و فرهنگی منجر شود. این مقاله به آسیب شناسی این روابط پرداخته و عواملی چون فشار های اجتماعی، انتظارات فرهنگی و عدم آگاهی را مورد بررسی قرار داده است. همچنین بررسی پیامدهای این آسیب ها بر سلامت روانی و اجتماعی جوانان و نیز، راهکارهای فردی شامل کنترل غریزه جنسی و رسیدن به هدف معین در زندگی و حضور در مساجد و جلسه های مذهبی از دیگر مباحث این مقاله بوده است. اجرای برنامه های آموزشی و فرهنگی برای ترویج روابط سالم و مثبت طراحی، و اجرا از راهکارهایی اجتماعی و فرهنگی است که با ایجاد فضایی امن و حمایت گرو... به جوانان کمک می کند، تا روابط بهتری را تجربه کنند تا از آسیب های احتمالی جلوگیری شود. مقاله حاضر ضمن آسیب شناسی روابط، فردی و اجتماعی و فرهنگی روابط دختر و پسر راهکارهای بهبود از این روابط را ارائه داده است.

کلید واژه: آسیب شناسی اجتماعی، آسیب شناسی فرهنگی، آسیب شناسی فردی، روابط دختر و پسر

مقدمه

روابط دختر و پسر در جوامع مختلف، بویژه در جوامع اسلامی و سنتی، با چالش‌های متعددی روبرو است. این روابط می‌تواند تحت تأثیر عوامل فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی قرار گیرد و در برخی موارد به آسیب‌هایی مانند خشونت، سوءاستفاده و حتی طلاق منجر شود. بنابراین، آسیب‌شناسی این روابط و شناسایی نقاط ضعف و قوت آن‌ها ضروری است.

تحقیقات متعددی در زمینه دختر و پسر انجام شده است که هر کدام به جنبه‌های خاصی از این روابط پرداخته‌اند. به عنوان مثال، برخی از مطالعات به تأثیر رسانه‌ها بر الگوهای رفتاری جوانان اشاره کرده‌اند^۱ و برخی دیگر به نقش خانواده و آموزش در شکل‌گیری این روابط پرداخته‌اند^۲. این تحقیقات نشان می‌دهند که درک و تحلیل روابط دختر و پسر نیازمند توجه به ابعاد مختلف اجتماعی و فرهنگی است.

با توجه به تغییرات سریع اجتماعی و فرهنگی در جامعه، آسیب‌شناسی روابط دختر و پسر و ارائه راهکارهای مؤثر برای بهبود این روابط امری ضروری به نظر می‌رسد. این تحقیق می‌تواند به سیاست‌گذاران، خانواده‌ها و جوانان کمک کند تا با درک بهتری از چالش‌ها و فرصت‌ها، روابط سالم‌تری را ایجاد کنند.

سؤال اصلی تحقیق این است که آسیب‌های روابط دختر و پسر در جامعه کدامند؟ و چه راهکارهایی برای بهبود این روابط می‌توان ارائه داد؟ هدف این تحقیق شناسایی و تحلیل عوامل آسیب‌زا در روابط دختر و پسر و ارائه راهکارهای فردی، اجتماعی و فرهنگی برای بهبود و ارتقاء کیفیت این روابط است. این تحقیق تلاش دارد تا با بررسی دقیق شرایط موجود، به ایجاد یک بستر سالم برای روابط جوانان کمک کند.

۱- سمیعی، «تأثیر رسانه‌ها بر روابط اجتماعی جوانان»، رویت شده در پرتال جامع علوم انسانی، <https://civilica.com>، تاریخ

مراجعه ۱۴۰۴/۱/۲۶

۲- حسینی، «نقش خانواده در شکل‌گیری روابط دختر و پسر»، رویت شده در <https://www.migna.ir>، تاریخ مراجعه ۱۴۰۴/۲/۳

مفهوم شناسی

از مهم ترین مفاهیم پر کاربرد در این مقاله که نیاز به تبیین دارد به قرار ذیل است:

آسیب شناسی اجتماعی

آسیب شناسی یک مفهوم مهم و کلیدی در علوم اجتماعی و روانشناسی است که به بررسی و تحلیل مشکلات و آسیب های اجتماعی می پردازد. در لغت، آسیب شناسی به معنای « مطالعه و بررسی آسیب ها و مشکلات » است و اجتماعی به جوامع و روابط بین افراد اشاره دارد. در اصطلاح، آسیب شناسی اجتماعی به تحلیل علل، پیامدها و راهکارهای مقابله با معضلات اجتماعی مانند فقر، بیکاری، اعتیاد، جرم و جنایت، تبعیض و نابرابری های اجتماعی می پردازد. هدف این رشته علمی، شناسایی مشکلات اجتماعی و ارائه راه حل های موثری برای بهبود وضعیت اجتماعی و ارتقاء کیفیت زندگی افراد در جامعه است.^۱

آسیب شناسی فرهنگی

آسیب شناسی فرهنگی طبعاً به بررسی آفات و آسیب هایی می پردازد که رنگ و لعاب فرهنگی دارند، و عناصر شکل دهنده و سازنده عادات، رفتارها و کنش های رایج افراد یک جامعه را تحت تاثیر خود قرار داده اند.^۲ آسیب هایی این چنین، صرف نظر از میزان تخریب و خسارتی که بر مسائل روبنایی فرهنگ یک ملت یا جامعه وارد می سازند، آن چنان در متن فرهنگ اصیل آن ملت یا جامعه رسوخ می کنند که از درون هسته مقاومت افراد را در برابر مفاسد و آسیب های فرهنگی تضعیف و آسیب پذیر می گردانند. این قبیل کنش ها رفته رفته نهادینه شده، حکم آداب و سنن حاکم بر جامعه را پیدا می کند، و در نتیجه، به استحاله فرهنگی و سرانجام به شکل گیری فرهنگی از نوع جدید می انجامد که با فرهنگ اولیه و اصیل تفاوت بارز دارد.

۱- زاهدی، آسیب شناسی اجتماعی، ج ۱، ص ۲ و ۳

۲- رهنمایی، فصل نامه معرفت، شماره ۳۰

آسیب شناسی فردی

آسیب‌شناسی فردی به بررسی و تحلیل اختلالات روانی و رفتاری فردی می‌پردازد و سعی دارد عوامل مؤثر در بروز این اختلالات را شناسایی کند. این علم به مسائل روانی، اجتماعی و فرهنگی که می‌توانند تأثیرگذار باشند، توجه می‌کند و به دنبال راه‌حلی برای بهبود وضعیت فردی است.

روابط دختر و پسر

تعریف: منظور از روابط دختر و پسر در این جا ارتباط نسبتاً طولانی و مداوم دو جنس مخالف است که به مقاصدی همچون شناخت یکدیگر برای ازدواج، تامین نیاز عاطفی و غریزی، همکاری، مدد رسانی، کنجکاوی، چشم و هم چشمی و... برقرار شده و معمولاً با ابراز عواطف همراه است.^۱ بنابراین، چنین روابطی از این ویژگی‌ها برخوردار است:

معمولاً مستمر و طولانی است. با تبادل پیام‌های عاطفی و ابراز احساسات همراه است بیشتر به صورت پنهانی و به دور از چشم خانواده‌ها صورت می‌گیرد.

۱- آسیب شناسی روابط دختر و پسر

روابط دختر و پسر می‌تواند آسیب‌های فردی و اجتماعی و حتی فرهنگی جبران ناپذیری را به همراه داشته باشد. که به برخی از آن اشاره می‌گردد:

۱-۱- افت تحصیلی

روابط ناپسند میان دختران و پسران نوجوان و جوان می‌تواند تأثیرات منفی قابل توجهی بر عملکرد تحصیلی آن‌ها داشته باشد. افت تحصیلی به معنای عدم دستیابی به سطح انتظار و ظرفیت بالقوه یادگیری دانش‌آموزان و دانشجویان است.^۲ وضعیت عاطفی و روانی این افراد به‌عنوان عوامل اصلی در پیشرفت یا افت تحصیلی شناخته می‌شود.

۱- شریفی، همیشه بهار، (درس آداب و سبک زندگی اسلامی)، ص ۱۳۷

۲- افروز، «چکیده‌ای از روانشناسی تربیتی (کاربردی)»، ص ۱۰۱

این احترام باعث می‌شود که رابطه قوی‌تر بشود و هر دو طرف احساس امنیت و آرامش کنند. همچنین، این گونه رفتارها به ایجاد اعتماد و صمیمیت بین طرفین کمک می‌کند و اجازه می‌دهد تا با هم به خوبی ارتباط برقرار کنند.

۳-۲- آموزش مسائل جنسی

آموزش مسائل جنسی یکی از مؤلفه‌های حیاتی در بهبود سلامت عمومی و فرهنگ اجتماعی می‌باشد. این نوع آموزش می‌تواند به جوانان کمک کند تا شناخت بهتری از روابط انسانی، بهداشت جنسی و مسئولیت‌های عاطفی و اجتماعی خود داشته باشند. پژوهش‌ها نشان می‌دهند که آموزش جامع و علمی در حوزه مسائل جنسی می‌تواند به کاهش تعداد بارداری‌های ناخواسته و شیوع بیماری‌های مقاربتی کمک نماید. به عنوان نمونه، یک تحقیق منتشر شده در نشریه سلامت جنسی و باروری نشان می‌دهد که افزایش آگاهی و آموزش صحیح در مورد مسائل جنسی می‌تواند به کاهش رفتارهای پرخطر بین جوانان و همچنین بهبود سلامت روانی و جسمی آنها منجر شود.^۱ به عنوان مثال، در مدارس می‌توانند برنامه‌های آموزشی در باره مسائل جنسی را به عنوان بخشی از برنامه درسی خود قرار دهند. این برنامه‌ها باید شامل اطلاعات درست درباره آناتومی، روابط، سلامت جنسی و حقوق فردی باشند. همچنین برای والدین دانش آموزان دوره‌های آموزشی در باره چگونگی صحبت کردن با فرزندان‌شان درباره مسائل جنسی می‌تواند تاثیر مثبتی داشته باشد. والدین باید بفرزندان خود اجازه دهند تا سوالات خود را مطرح کنند و بآنها پاسخ‌های صادقانه و مناسب دهند. با اجرای این راهکارها و ایجاد فضای امن و باز برای گفتگو، می‌توان به بهبود واگهی و پذیرش مسائل جنسی در بین دختران و پسران کمک کرد.

۳-۳- فرهنگ سازی

فرهنگ‌سازی در روابط میان دختران و پسران از جمله موضوعات بااهمیت در جامعه ماست که می‌تواند آثار مثبتی بر تعاملات اجتماعی، فرهنگی و احساسی افراد بگذارد. یکی از روش‌های مؤثر در این زمینه، ارتقای سطح آگاهی و دانش در خصوص حقوق و وظایف هر دو جنس در یک رابطه است. برگزاری دوره‌های آموزشی و سمینارها که به مباحثی مانند احترام متقابل، برقراری ارتباط مؤثر و نحوه مدیریت اختلافات پرداخته می‌شود، می‌تواند به توسعه فرهنگی و اجتماعی کمک کند. همچنین، رسانه‌ها نقش بسزایی در این فرآیند دارند. با ارائه

۱- نشریه سلامت جنسی و باروری، مرکز تحقیقات جنسی و باروری، رویت شده در سایت <https://srhrc.mazums>

تاریخ مراجعه به سایت ۱۴۰۴/۱/۲۲

محتوای مناسب که به ترویج ارزش‌های انسانی و روابط سالم می‌پردازد، می‌توانیم نگرش‌ها و برداشت‌های مثبت‌تری نسبت به روابط میان دو جنس ایجاد کنیم. در نهایت، خانواده‌ها نیز باید در این روند فعال بوده و فرزندان خود را به بحث و گفتگو درباره روابط احساسی و عاطفی تشویق کنند.^۱ همچنین، در رسانه‌ها باید محتوای مثبت و درست درباره روابط منتشر شود. این می‌تواند به تغییر نگرش‌ها و ایجاد فضای فرهنگی مثبت در مورد روابط بین دو جنس کمک کند. ما نیاز داریم که الگوهای مثبت از روابط سالم را به جوان‌ها ارائه دهیم. و در نهایت، خانواده‌ها باید به فرزندانشان این اعتماد را بدهند که بتوانند در باره احساسات و روابطشان صحبت کنند. این باعث تقویت ارتباط و افزایش آگاهی در مورد چالش‌ها و زیبایی‌های روابط می‌شود.

۲- همیلتون، رابطه، صص، ۶۳-۷۴

نتیجه گیری

تحقیق حاضر به بررسی آسیب شناسی روابط دختر و پسر از منظر اسلام پرداخته و تاکید دارد که این روابط می توانند تاثیرات عمیق و گاهی منفی بر جوانان و بنیان خانواده ها داشته باشند. با شناخت دقیق موانع و چالش های موجود در این روابط، همچون نبود آگاهی کافی درباره جنس مخالف، تاثیر منفی رسانه ها، احساس گناه ناشی از افت تحصیلی، فرصت هایی برای بهبود وضعیت ارتباطات فراهم می شود. در این روستا، تحقیق پیشنهاد می کند که با افزایش شناخت فردی و کنترل غریزه های جنسی، جوانان می توانند به روابط سالم تری دست یابند. همچنین، ایجاد زیر ساخت های مناسب برای تسهیل ازدواج و آموزش مسائل جنسی در محیط های آموزشی از جمله راهکارهای موثر در سطح اجتماعی و فرهنگی به شمار می آید. در نهایت، با پیروی از اصول اسلامی و فراهم آوردن فضایی مناسب برای گفتگو و همفکری، می توان به حفظ بنیان خانواده ها و تقویت روابط اجتماعی کمک کرد. این نتایج نشان می دهد که اصلاح نگرش ها و افزایش آگاهی نسبت به روابط دختر و پسر نه تنها از بروز آسیب ها جلوگیری می کند، بلکه موجب تقویت ثبات اجتماعی نیز می گردد.

فهرست منابع:

-قران کریم؛ ترجمه: مهدی الهی قمشه ای

-نهج البلاغه؛ ترجمه: علی گرمارودی

کتاب فارسی

- ۱-افراز، علی اکبر، روانشناسی عشق، تهران: انتشارات مروارید، ۱۳۸۹.ش
- ۲-افروز، غلامعلی، چکیده ای از روانشناسی تربیتی (کاربردی)، تهران: انجمن اولیاء و مربیان، ۱۳۸۸.ش
- ۳-احمدی، علی اصغر، تحلیل تربیتی بر روابط دختر و پسر در ایران، تهران: انجمن اولیاء و مربیان، ۱۳۹۶.ش
- ۴-احمدی، محمدرضا، روابط دختر و پسر، قم: معارف، ۱۳۹۰.ش
- ۵-جوکار، جواد، خلق روابط سالم، تهران: (بی جا)، (بی نا)، ۱۳۹۵.ش
- ۶-زاهدی، حسین، آسیب شناسی اجتماعی، تهران: انتشارات بازتاب نگار، ۱۳۸۳.ش
- ۷-شریفی، احمد حسین، همیشه بهار (درس آداب و سبک زندگی اسلامی)، قم: انتشارات معارف، ۱۳۹۳.ش
- ۸-شریعتمداری، علی، روانشناسی تربیتی، اصفهان: مشعل، ۱۳۹۵.ش
- ۹-مطهری، مرتضی، مسائل زن در اسلام، تهران: انتشارات صدرا (بی نا)، ۱۳۵۲.ش
- ۱۰-_____، آزادی معنوی، تهران: انتشارات صدرا، ۱۳۵۲.ش
- ۱۱-همیلتون، سوزان پی، رابطه (ترجمه منیره سادات هاشمی)، تهران: نشر نی، ۱۳۹۰.ش

کتاب عربی

- ۱-مجلسی، محمدباقر، بحار الانوار، ج ۷۴، تهران: انتشارات اسلامی، (۱۰۳۷-۱۱۱۰) ه.ق

مقالات

- ۱- حسینی، رضا، "نقش خانواده در شکل گیری روابط دختر و پسر" مجله روانشناسی خانواده، ۱۴۰۰.ش
- ۲- رضایی، مهدی، "دستورالعمل های ارتباط موثر در روابط عاشقانه"، تهران: انتشارات روانشناسی، ۱۳۹۶.ش
- ۳- رهنمایی، احمد، "آسیب شناسی فرهنگی"، ماهنامه علمی - ترویجی، شماره ۳۰، ۱۳۹۲.ش
- ۴- فلاحی، سید وحید، "اهمیت احترام در روابط عاطفی" مجله محلات خانواده و جامعه، ۱۳۹۹.ش
- ۵- مهدوی، زهرا، "تاثیر رسانه های اجتماعی بر روابط عاطفی جوانان"، نشریه پژوهش های رسانه، ۱۳۹۹.ش
- ۶- سمیعی، محمد، "تاثیر رسانه ها بر روابط اجتماعی جوانان"، نشریه علوم اجتماعی، ۱۳۹۹.ش
- ۷- خبرنگار سیاسی و فرهنگی جامعه مدرسین حوزه علمیه قم، "مدیریت سیاسی"، به نقل از: جامعه، شماره ۹۴، سال چهارم

سایت

۱. <http://www.soalcity.ir>
۲. <https://civilica.com>
۳. <https://www.migna.ir>
۴. <https://www.isna.ir>
۵. <https://hamkadeh.com>
6. <https://srhrc.mazums.ac.ir>